**2. Sagsøgerne tilpligtes at afholde sagens omkostninger.**

Kutscher Sørensen Bosco

Donner Mertens de Wilmars Pescatore O'Keeffe

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 15. december 1977.

A. Van Houtte
Justitssekretær

H. Kutscher
Præsident

## FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J.-P. WARNER FREMSAT DEN 6. DECEMBER 1977 [1]

*Høje Ret.*

I nærværende søgsmål har sagsøgerne, firma Gebrüder Dietz, Frankfurt am Main, der blandt andet handler med sukker, i henhold til EØF-traktatens artikel 178 og artikel 215, stk. 2, påstået Kommissionen kendt erstatningspligtig under henvisning til, at Kommissionen i de forordninger, i medfør af hvilke der skulle anvendes monetære udligningsbeløb i Italien fra den 3. januar 1972, har undladt at skabe overgangsordninger til beskyttelse af de virksomheder, der inden denne dato havde indgået kontrakter om eksport til Italien vedrørende de af disse forordninger omfattede varer.

Sagens faktum, således som sagsøgeren har beskrevet det, er som følger. (Jeg siger »således som sagsøgeren har beskrevet det«, fordi Kommissionen ikke anerkender denne fremstilling i det hele. Hvis Domstolen på grundlag af de således beskrevne faktiske omstændigheder skulle statuere, at Kommissionen principielt er erstatningsforpligtet over for sagsøgte, vil det være nødvendigt med bevisførelse til godtgørelse af, hvorledes det egentlig forholder sig med disse faktiske omstændigheder i det omfang, de her er relevante, og til afgørelse af, med hvilket beløb Kommissionen har pådraget sig ansvar på grundlag af disse faktiske omstændigheder).

Den 17. december 1971 afsluttede sagsøgerne en kontrakt med en vis Camillo Pezzotta, Bergamo, Italien, hvorefter sidstnævnte skulle aftage 10 000 tons (+ 5 %) tysk hvidt sukker til en pris af 15 250 lire pr. 100 kg netto. Leveringen skulle ske i perioden januar-juni 1972. Betalingen skulle erlægges fuldt ud mod første forelæggelse af dokumenter. Kontrakten (en fotokopi findes i stævningens bilag 1) indeholdt en særlig, sålydende klausul:

1 — Oversat fra engelsk.

»For nærværende kontrakt gælder de for tiden i EØF gældende priser og de herved udstedte forordninger. Eventuelle ændringer i vedkommende EØF-prisstruktur kan kun gøres gældende i det omfang, slutprisen for køber bliver den samme som prisen efter nærværende kontrakt«.

Hvad det nøjagtigt var meningen at bringe til udtryk er uklart. Det fremgår dog i det mindste, at de kontraherende parter var klare over, at EØF's regler for sukkerpriser kunne ændres.

På et vist tidspunkt tidligt i 1972 (den nøjagtige dato kendes ikke) lod sagsøgeren tilsyneladende kontrakten registrere hos Einfuhr- und Vorratsstelle für Zucker.

I henhold til kontrakten skete der visse leverancer i perioden januar-juni 1972, men disse omfattede kun 6 000 tons.

Disse begivenheder skete naturligvis på et tidspunkt, hvor fællesskabsordningen med monetære udligningsbeløb ikke var ret gammel. De monetære udligningsbeløb var blevet indført ved Rådets forordning (EØF) nr. 974/71 af 12. maj 1971, (EFT 1971 (I), s. 231; org.ref. JO 106 af 12.5.1971), som Domstolen nærmest kender alt for godt.

Med henblik på nærværende sag mener jeg næppe, det er nødvendigt at gøre andet og mere end at erindre om, at forordningens artikel 1 dengang bestemte, at en medlemsstat, der tillader en kurs for sin valuta, der overskrider den grænse for udsving, som er tilladt ved den internationale ordning, kan opkræve monetære udligningsbeløb ved import og yde dem ved eksport, og at artikel 2, stk. 1 og 2, bestemte, at udligningsbeløbene skulle være et udtryk for forskellen mellem parikursen for den pågældende medlemsstats valuta, som anmeldt til og godkendt af Den internationale Valutafond, på den ene side og på den anden side a vista kursen for denne valuta i forhold til US-dollar. Artikel 2, stk. 3, var affattet således:

»I samhandelen mellem en i artikel 1 nævnt medlemsstat og en anden i samme artikel nævnt medlemsstat nedsættes det udligningsbeløb, der anvendes på et bestemt produkt, dog med det udligningsbeløb, der anvendes på dette produkt i denne anden medlemsstat«.

Den eneste anden bestemmelse i forordning nr. 974/71, som jeg behøver at nævne, er artikel 6, der indeholdt detaljerede regler for forordningens gennemførelse, blandt andet bestemte, at de monetære udligningsbeløb skal fastsættes i forvaltningskomité-proceduren.

Sådanne detaljerede regler blev udstedt ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 1013/71 af 17. maj 1971 (JO L 110 af 18.5.1971). Som anført i forordningens betragtninger, fandt artikel 1 i forordning nr. 974/71, som Domstolen vil vide, alene anvendelse i Forbundsrepublikken Tyskland og Nederlandene på daværende tidspunkt. Den eneste bestemmelse i forordning nr. 1013/71, der er nødvendig at inddrage her, er artikel 4, der lød således:

»1. De i artikel 1 i forordning nr. 974/71 omhandlede medlemsstater anvender ikke de i artiklen nævnte udligningsbeløb på importforretninger, der gennemføres i henhold til kontrakter:
   a) indgået før den 10. maj 1971, og er
   b) registreret før den 12. maj 1971 hos medlemsstatens myndighed; eller
   hvis indgåelse kan godtgøres ved officielle dokumenter.
2. Stk. 1 finder dog kun anvendelse i det omfang, det er nødvendigt for, at kontrakten kan gennemføres på de betingelser, der ville have været gældende, såfremt de i artikel 1 i forordning (EØF) nr. 974/71 omhandlede monetære foranstaltninger ikke var blevet truffet«. [1]

Som det ses, omfatter artiklen import men ikke eksport. Kommissionen forklarede os, at reglen i stk. 1 om godtgørelse

1 – Domstolens oversættelse.

ved hjælp af officielle dokumenter blev anset for nødvendig for at undgå svig i form af antedaterede dokumenter. Den nærmere betydning af stk. 2 behandles i sag 94/77, *Fratelli Zerbone S.N.C.* mod *Amministrazione delle finanze dello Stato,* som var for i sidste uge, men som vi ikke behøver at beskæftige os med her.

Efter forordning nr. 1013/71 fulgte Kommissionens forordning (EØF) nr. 1014/71 af samme dato, der fastsætter de udligningsbeløb, der skulle opkræves og ydes af Tyskland og Nederlandene. Disse udligningsbeløb blev anført i bilag til forordningen, blandt andet til gennemførelse af artikel 2, stk. 3, i forordning nr. 974/71, idet de udligningsbeløb, der skulle gælde i handelen mellem Tyskland og Nederlandene blev opregnet i særlige kolonner. De således fastsatte monetære udligningsbeløb blev med mellemrum ændret i følgende forordninger fra Kommissionen.

På samme måde som Tyskland og Nederlandene udvidede Belgien og Luxembourg i august 1971 grænserne for kursudsving i deres valutaer. Som følge heraf udstedte Kommissionen den 27. i samme måned forordning (EØF) nr. 1871/71, der supplerede forordning nr. 1013/71 ved at udvide denne med detaljerede bestemmelser for Belgien og Luxembourg. Således blev især artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 1013/71 ændret, således at det nu bestemtes, at Belgien og Luxembourg ikke skulle anvende monetære udligningsbeløb på importforretninger, der blev gennemført i henhold til kontrakter, der blev indgået før den 23. august og registreret før den 24. august, eller hvis indgåelse i så henseende kunne godtgøres ved hjælp af officielle dokumenter.

Herefter fulgte, også den 27. august, Kommissionens forordning (EØF) nr. 1872/71, der igen ved hjælp af bilag fastsatte de udligningsbeløb, der skulle opkræves og ydes af de fire medlemsstater, som nu var omfattet af artikel 1 i forordning nr. 974/71. Også disse bilag henviste til artikel 2, stk. 3, i forordning nr. 974/71. I henhold til bilag VII til Kommissionens forordning (EØF) nr. 2635/71 af 10. december 1971 androg de monetære udligningsbeløb, der var gældende den 17. december 1971, (datoen for eller den dato der angives for afslutningen af kontrakten mellem sagsøgerne og hr. Pezzotta) for eksport af hvidt sukker fra Tyskland til Italien, DM 8,85 pr. 100 kg.

Den 16. 17. og 18. december 1971 afholdtes der i Washington en række møder i den såkaldte »ti-landegruppe«, der førte til den aftale, der somme tider benævnes »the Smithsonian Agreement«. For vores sag har dette til følge, at US-dollaren blev devalueret med 7,89 % og den italienske lire med 1 %, medens DM'en blev revalueret med 4,61 %.

Som følge af aftalen blev det besluttet, at også Frankrig og Italien skulle anvende monetære udligningsbeløb. Derfor udstedte Kommissionen den 30. december 1971 forordning nr. 2887/71, der yderligere ændrede forordning nr. 1013/71, idet der nu indførtes detaljerede bestemmelser til gennemførelse af forordning nr. 974/71 i Frankrig og Italien. Særlig blev artikel 4 i forordning nr. 1013/71 yderligere ændret, således at Frankrig og Italien nu ikke skulle anvende monetære udligningsbeløb på importforretninger i henhold til kontrakter, der var indgået før den 19. december 1971 og registreret før den 28. december 1971, eller hvis afslutning i så henseende kunne godtgøres ved hjælp af officielle dokumenter.

I *Zerbone*-sagen opstod det spørgsmål, om artikel 1 i forordning nr. 974/71 var gyldig hjemmel for Italiens anvendelse af monetære udligningsbeløb, når henses til det forhold, at liren i henhold til den nævnte Smithsonian Agreement ganske vist var revalueret i forhold til dollaren men ikke revalueret i forhold til den parikurs, der var anmeldt til Den internationale Valutafond. Dette spørgsmål er dog ikke bragt på bane i nærværende sag, så jeg mener, at nærværende søgsmål må angribes ud fra den antagelse, at Italien havde beføjelse til at indføre monetære udligningsbeløb, og at Kommissionen

lovligt kunne udstede bemyndigelsesregler i så henseende.

De udligningsbeløb, som Italien skulle opkræve og yde, blev oprindeligt fastsat i Kommissionens forordning (EØF) nr. 17/72 af 31. december 1971. Igen under henvisning til sine bilag fastsatte denne forordning de monetære udligningsbeløb, der skulle opkræves og ydes af alle de daværende medlemsstater fra 3. januar 1972. Som i tidligere tilfælde henviste Kommissionen også i disse bilag til artikel 2, stk. 3, i forordning nr. 974/71. Således blev de udligningsbeløb, der skulle betales i Tyskland for eksport af hvidt sukker til Italien, fastsat til en størrelse, beregnet ud fra forholdet mellem DM'en og US-dollaren med fradrag af det tal, der fremkommer som udtryk for forholdet mellem lire og dollar. Netto andrager dette tal DM 5,13 pr. 100 kg. De i forordning nr. 17/72 fastsatte monetære udligningsbeløb blev senere ændret 3 gange i den periode, hvor sagsøgerne foretog leverancerne efter kontrakten med Pezzatto, nemlig ved Kommissionens forordninger (EØF) nr. 144/72 af 21. januar 1972, nr. 392/72 af 24. februar 1972 og nr. 979/72 af 12. maj 1972.

Resultatet var, at sagsøgerne modtog et mindre udligningsbeløb, end hvad der ville have været tilfældet, såfremt det tyske monetære udligningsbeløb ikke var blevet fratrukket det tilsvarende italienske udligningsbeløb. Efter det af sagsøgerne anførte, androg det beløb, som sagsøgerne ville have modtaget, såfremt der ikke var sket noget fradrag, DM 649 452,50. Reelt modtog sagsøgerne DM 320 052,50. Det er forskellen mellem disse to tal, som sagsøgerne nu kræver erstattet.

I første omgang anlagde sagsøgerne sag ved Finanzgericht Hamburg, der dog ved dom af 9. december 1974 frikendte den sagsøgte part. Det fremgår af denne dom, at sagsøgerne ved Finanzgericht fremførte samme anbringende som her for Domstolen, nemlig Kommissionen, fordi den i de forordninger, der gjorde de monetære udligningsbeløb anvendelige i Italien, ikke indførte overgangsbestemmelser for erhvervsvirksomheder i sagsøgernes stilling, havde krænket to fundamentale principper, nemlig princippet om beskyttelse af den berettigede forventning (Vertrauensschutz) og lighedsprincippet (Gleichheitsgrundsatz). Finanzgericht behandlede disse to anbringender særledes udtømmende i dommen men antog, at sagsøgerne ikke her kunne støtte ret på nogle af disse grundlæggende principper.

Sagsøgerne appellerede dommen fra Finanzgericht til Bundesfinanzhof. Denne appel verserer stadig.

Da sagsøgerne ikke er sikre på, hvorledes appellen vil falde ud ved Bundesfinanzhof, har de den 24. december 1976 anlagt nærværende søgsmål ved Domstolen. Sagsøgerne har fremhævet, at hvis de havde ventet ret meget længere, ville sagen have været forældet i henhold til artikel 43 i Domstolens statut.

Kommissionens umiddelbare reaktion var et særskilt, mellemkommende dokument af 7. februar 1977, hvori den nedlagde påstand om sagens afvisning. Kommissionen anførte, at der her var tale om et søgsmål, der forudsatte, at sagsøgerne først havde udtømt alle retsmidler ved de nationale retter, før sagen kunne komme for Domstolen.

Ved en kendelse af 30. marts 1977 udsatte Domstolen sin afgørelse vedrørende denne påstand til den endelige dom.

Selv om søgsmålet af grunde, som jeg straks vil komme tilbage til, ikke er særlig velfunderet med hensyn til realiteten, mener jeg ikke, at det bør afvises.

Spørgsmålet om, hvorvidt et søgsmål skal afvises af de af Kommissionen anførte grunde, afhænger af arten af de i dette søgsmål fremsatte krav, dvs. det afhænger af, om det er et krav, som det ligger inden for Domstolens kompetence at behandle. Dette spørgsmål må holdes adskilt fra spørgsmålet om, hvorvidt kravet materielt er berettiget.

Det under nærværende søgsmål fremsatte krav må i sin kerne karakteriseres som et krav om erstatning, der støttes på Kommissionens angivelige culpøse adfærd, der bestod i, at Kommissionen undlod at indføje de bestemmelser i sin lovgivning, som sagsøgerne anfører, at den burde have gjort. Der er rigeligt med præjudikater til støtte for antagelsen af, at en sådan påstand er omfattet af Domstolens kompetence, i hvert fald hvor sagsøger også gør gældende, at en sådan undladelse har påført ham et økonomisk tab. Jeg citerede nogle af disse domme i sag 46/75, *I.B.C.* mod *Kommissionen,* Sml. 1976, s. 65, nærmere siderne 86 til 87 og igen i sagerne 67-85/75, *Lesieur Cotelle m.fl.* mod *Kommissionen,* Sml. 1976, s. 391, nærmere side 420. Udover de domme, jeg dér henviste til (især sag 43/72, *Merkur* mod *Kommissionen,* Sml. 1973, s. 1055, sag 152/73, *Holz og Willemsen* mod *Rådet og Kommissionen,* Sml. 1974, s. 675 og sag 74/74, *CNTA* mod *Kommissionen,* Sml. 1975, s. 533) kan der nu yderligere henvises til sag 97/76, *Merkur* mod *Kommissionen* (den 3. *Merkur*-sag), Sml. 1977, s. 1063, hvori ingen gjorde gældende, at sagen skulle afvises. Nært beslægtet med disse sager er sagerne 9-11/71, *Compagnie d'Approvisionnement* mod *Kommissionen,* Recueil 1972, s. 391, hvor Domstolen antog, at et søgsmål mod Kommissionen støttet på, at Kommissionen havde fastsat visse støttebeløb for lavt, kunne antages til realitetsbehandling.

I mit forslag til afgørelse i *I.B.C.* og *Lesieur Cotelle*-sagerne vovede jeg at stille disse domme i modsætning til en anden række domme, nemlig sagerne 96/71, *Haegemann* mod *Kommissionen,* Recueil 1972, s. 1005, sag 99/74, *Grands Moulins des Antilles* mod *Kommissionen,* Sml. 1975, s. 1531 og *I.B.C.*-sagen selv. I alle disse sager blev det antaget, at det rigtige retsmiddel, som sagsøgerne skulle have benyttet sig af, var søgsmål mod de ansvarlige nationale myndigheder ved de nationale retter men ikke et erstatningssøgsmål mod Kommissionen ved Domstolen. Hvad der er karakteristisk for disse sager til forskel fra nærværende søgsmål, er, at i ingen af sagerne krævede sagsøgerne skadeserstatning, men betaling af et bestemt beløb. I den første og tredje sag drejede det sig om et beløb, som, efter det af sagsøgerne anførte, fejlagtigt var blevet unddraget dem ved de nationale myndigheders anvendelse af fællesskabsbestemmelser, som sagsøgerne hævdede var ugyldige. I den anden sag drejede det sig om et beløb, som sagsøgerne gjorde gældende at være berettiget til i henhold til gældende fællesskabsret. I ingen af disse sager var der tvivl eller diskussion om størrelsen af det beløb, der blev krævet. (Til disse sager kan der måske nu tilføjes sag 26/74, *Roquette* mod *Frankrig,* Sml. 1976, s. 677).

Det er disse sidstnævnte domme, som Kommissionen her hovedsageligt støtter sig på. Dette er efter min opfattelse en fejltagelse, idet disse afgørelser ikke har noget at gøre med et søgsmål af nærværende art.

Kommissionens opfattelse indebærer nemlig, at man måtte pålægge en national ret den opgave at afgøre, på hvilken måde en fællesskabsinstitution skulle have udøvet sin lovgivende myndighed. I et søgsmål, hvor det gøres gældende og godtgøres, at en fællesskabsinstitution retsstridigt har undladt at lovgive for en bestemt situation, er det alene Domstolen, der er beføjet til at give den herved krænkede person oprejsning. Nærværende sag er i sig selv et godt eksempel herpå. Hvis det antages, at sagsøgerne her kan godtgøre, at Kommissionen til beskyttelse af eksportørerne burde have indføjet overgangsbestemmelser i de omhandlede forskrifter, er det stadig væk en kendsgerning, at Kommissionen råder over et skøn med hensyn til omfang og indhold af sådanne overgangsforanstaltninger. Kommissionen kunne have ladet artikel 4 i forordning nr. 1013/71 omfatte både eksportører og importører, eller den kunne have udstedt en af disse overgangsordninger, som findes spredt omkring i fællesskabsrettens landbrugsbestemmelser, ja den kunne jo have udstedt en hvil-

ken som helst form for overgangsbestemmelse. Det er ikke en national rets opgave at tilkende skadeserstatning på grundlag af, hvad Kommissionen burde have gjort. Det ville heller ikke have været rimeligt at dømme en national myndighed til betaling af en sådan erstatning. Synspunktet illustreres måske endog bedre i en række sager, der nyligt har været for Domstolen, sagerne 64 og 113/76, 117/76 og 16/77 og 124/76 og 20/77 »*Kvældemel og majsgryn*-sagerne (endnu ikke offentliggjort). Visse af disse sager blev forelagt Domstolen i form af en præjudiciel forespørgsel fra nationale retter. Andre blev forelagt i form af erstatningssøgsmål i henhold til artikel 178. I de førstnævnte sager var Domstolen ikke i stand til at træffe en sådan afgørelse, at de nationale retter kunne tilkende en effektiv genoprejsning. I de sidstnævnte sager er Domstolen derimod i stand til at tilkende erstatning.

Kommissionen har herved særligt henholdt sig til Domstolens dom i *Lesieur Cotelle*-sagen. Denne dom er blevet voldsomt kritiseret af teorien ud fra en række grunde, blandt andet den, at dommen er i strid med andre domme (se herved især artiklen »Restitution or Damages: National Court or European Court?« af Andrew Durand i European Law Review, Vol. 1, s. 431, nærmere siderne 438-9, idet denne artikel efter min opfattelse beskriver gældende ret klart og præcist, om jeg så må sige). Jeg tror imidlertid, at *Lesieur Cotelle*-sagen sandsynligvis kan forklares som en sag, der kørte af sporet på grund af et led i parternes anførsler. Sagsøgerne havde anført deres påstand på en noget uklar og utilstrækkelig facon i deres skriftlige indlæg. Påstanden blev omformuleret under den mundtlige forhandling, og jeg fandt det korrekt at behandle påstanden på grundlag af denne nye formulering. Domstolen antog imidlertid, at sagsøgerne måtte holdes fast på deres processkrifter, og at påstanden som følge heraf måtte betragtes som en påstand om et bestemt beløb (se dommens præmisser 2, 10, 13 og 16). Under alle omstændigheder mener jeg ikke, at denne dom kan betrages som nogen pålidelig målestok ved afgørelsen af denne sag.

Jeg overser ikke herved, at i nærværende sag kan den formelle nedfældelse af sagsøgernes påstand i stævningens indledning betragtes som udtryk for, at der her også kræves betalt et konkret beløb og ikke skadeserstatning. Men taget under ét fremgår det klart af stævningen, at sagsøgernes påstand her virkelig er som jeg har beskrevet den.

Dette må efter min opfattelse have til følge, at uanset, hvorledes realitetsafgørelsen falder ud, er det Kommissionen, der bør betale de omkostninger, der er forvoldt ved dens mellemkommende påstand om afvisning.

Jeg skal herefter vende mig til sagens realitet.

Anbringendet om, at Kommissionen på retsstridig vis ikke tog hensyn til sagsøgernes berettigede forventning, blev som nævnt meget udtømmende behandlet af Finanzgericht. Finanzgericht anførte, at ændrede retsregler ikke kan antages at krænke berettigede forventninger, medmindre der foreligger en ændring, der ikke kunne forudses. Her var det et uadskilleligt led i ordningen med monetære udligningsbeløb i henhold til forordning nr. 974/71, at hvis Italien på et tidspunkt ville tillade sin valutakurs at svinge på den i ordningens artikel 1 beskrevne måde, så kunne monetære udligningsbeløb, finde anvendelse i Italien. Ordningen med monetære udligningsbeløb, der oprindeligt fandt anvendelse i Tyskland og Nederlandene, var senere blevet udvidet til Belgien og Luxembourg. Der var intet, der berettigede sagsøgerne til at gå ud fra, at den ikke kunne udvides til Frankrig eller Italien. Desuden kunne følgerne af en sådan udvidelse forudses. De var nemlig anført i forordningens artikel 2. Til et af sagsøgernes anbringender skal jeg for egen regning tilføje, at når henses til den oprindelige formulering af artikel 4 i forordning nr. 1013/71 og til

dens ændring, da Belgien og Luxembourg tiltrådte ordningen, kunne ingen med føje regne med, at der ville blive truffet overgangsforanstaltninger til beskyttelse af eksportørerne, såfremt ordningen blev udvidet til Frankrig eller Italien. Det stod selvfølgelig sagsøgerne frit for at tro dette, og at der intet kunne ske, der kunne have til følge, at de monetære udligningsbeløb blev anvendt i Italien, selv om sagsøgerne kontraherede netop på det tidspunkt, hvor ti-landegruppen afholdt møde i Washington. Men herved måtte sagsøgerne tage afstand fra deres egen antagelse om lirens fremtidige værdi, med andre ord gå ind på en økonomisk risiko. Sagsøgerne kunne ikke have nogen berettiget forventning i medfør af fællesskabsretten. Sagsøgerne gjorde gældende, at efter møderne i Washington så den italienske regering faktisk ingen grund til at indføre monetære udligningsbeløb, men blev modstræbende overtalt hertil af de andre medlemsstaters regeringer. Forudsat at dette er korrekt, mener jeg dog med al respekt, at anbringendet er ganske uvedkommende. Bortset fra et anbringende, der som nævnt ikke blev fremsat af sagsøgerne, hvorefter lirens skæbne efter Washington-møderne havde til følge, at artikel 1 i forordning nr. 975/71 ikke kunne finde anvendelse i Italien, hvorfor indførelsen af monetære udligningsbeløb i Italien var ulovlig, så kan en gennemgang af grundene til, at de monetære udligningsbeløb faktisk blev indført i Italien, ikke hjælpe sagsøgerne.

Dette er efter min opfattelse tilstrækkeligt til at kunne konstatere, at der ikke her er tale om en retsstridig tilsidesættelse af sagsøgernes berettigede forventning. Men der er efter min opfattelse endnu en grund til, at dette anbringende under alle omstændigheder er forkert.

Mig bekendt har der kun været ét tilfælde, hvor Domstolen har antaget, at en ændring i de monetære udligningsbeløbs virkning kunne pådrage Fællesskabet ansvar i henhold til artikel 215, stk. 2, på det grundlag, at en sådan ændring skuffede virksomhedernes berettigede forventning. Jeg tænker herved på *CNTA*-sagen (allerede nævnt). Virkningen af afgørelsen i denne sag må bedømmes i lyset af den skæbne, der slutteligt blev det i sagen fremsatte krav til del (jf. herved Sml. 1976, s. 797) og i lyset af afgørelsen i sagerne 95-98/74 og 15 og 100/75, »*Coopératives Agricoles*-sagerne«, Sml. 1975, s. 1615, og dommen i den 3. *Merkur*-sag (allerede nævnt). I mit forslag til afgørelse i sag 27/77 *Cargill* mod *ONIC* (endnu ikke offentliggjort), søgte jeg at sammenfatte retsstillingen, således som den fulgte af disse afgørelser. Det væsentligste kan kort udtrykkes som følger. Selv om det egentlige formål med ordningen med de monetære udligningsbeløb er at forhindre, at udsving i valutakurserne forstyrrer de fælles landbrugsmarkedsordningers gnidningsløse funktion, var ordningen også i den periode (før 1973), hvor de monetære udligningsbeløb var udtryk for forskellen mellem den officielle parikurs af en medlemsstats valuta og dens markedsværdi i forhold til US-dollaren, en slags beskyttelse mod risikoen for udsving i valutakurserne som et alternativ til handelens normale måde at beskytte sig imod sådanne risici, altså en beskyttelse for virksomheder, der handlede med produkter, der var omfattet af en sådan fælles ordning (i modsætning til de virksomheder, der handlede med andre landbrugsprodukter eller andre produkter end landbrugsprodukter). Selve ordningens eksistens kunne således bevirke, at selv en påpasselig handlende undlod at beskytte sig selv på anden måde mod kursrisici. Fællesskabet kan således ifalde erstatningsansvar i henhold til artikel 215, stk. 2, såfremt denne handlendes berettigede forventning er blevet skuffet ved, at en fællesskabsmyndighed uden tvingende almene hensyn udsteder regler, der ophæver eller nedsætter de monetære udligningsbeløb i en bestemt handelssektor med øjeblikkelig virkning og uden varsel og herved undlader at træffe overgangsforanstaltninger med et sådant indhold, at den handlende ikke får tab af en kontrakt, han allerede er bundet af, eller således, at et sådant tab kan kompenseres.

Fællesskabet kan dog ikke ifalde ansvar i henhold til dette princip over for en handlende, der faktisk ikke løb nogen kursrisiko af betydning, f.eks. en eksportør fra Frankrig, der i henhold til vedkommende kontrakt var berettiget til betaling i FF. Således ville sagsøgerne her, alt andet lige, ikke kunne støtte ret på dette princip, såfremt kontrakten med hr. Pezzotta var blevet indgået i DM. Modsat ville dette have været tilfældet, hvis kontrakten var blevet indgået i US-dollar, og såfremt alle de andre betingelser for princippets anvendelse var opfyldt. Spørgsmålet er, om dette også er tilfældet, når prisen var fastsat i lire. Det tror jeg ikke, eftersom måden til beregning af de monetære udligningsbeløb i henhold til artikel 2 i forordning nr. 974/71, således som denne var affattet på det relevante tidspunkt, hverken afspejlede eller skulle afspejle svingningerne i valutakurserne mellem medlemsstaterne indbyrdes. De monetære udligningsbeløb skulle alene være udtryk for de respektive valutakursers forhold til US-dollar. Derfor kan en tysk eksportør, der stolede på, at de monetære udligningsbeløb ville beskytte ham imod risikoen for kursændringer i forholdet lire-DM, ikke betegnes som udvisende almindelig forsigtighed. Han kunne alene spekulere i den fremtidige udvikling i hver enkelt af disse valutaers kurs i forhold til US-dollaren. Han kunne derfor ikke beklage sig, hvis de monetære udligningsbeløb afspejlede det aktuelle niveau for disse kurser, hvilket de selvfølgelig gjorde.

Jeg skal til slut vende mig til sagsøgernes anbringender om lighedsprincippet. Her kan jeg fatte mig i langt større korthed. Sagsøgerne har her først gjort gældende, at de blev ubilligt behandlet i forhold til tyske importører og dernæst, at de blev ubilligt behandlet i forhold til tyske landmænd.

Hvad angår sagsøgernes behandling i forhold til tyske importører, støtter sagsøgerne deres anbringende i så henseende på, at artikel 4 i forordning nr. 1013/71 finder anvendelse på deres kontrakter men ikke på eksportørernes kontrakter. Herpå må der efter min mening svares, som Kommissionen gjorde, nemlig at de monetære udligningsbeløb ikke påvirker tyske importører og tyske eksportører på samme måde. For førstnævnte kategori var de afgifter, for sidstnævnte støtte.

Sagsøgernes anbringende om forskelsbehandling i forhold til tyske landmænd udledtes af Rådets forordning (EØF) nr. 2464/69 af 9. december 1969. Denne forordning bemyndigede Forbundsrepublikken Tyskland til at give tyske landmænd støtte, delvis hidrørende fra fællesskabsmidler, for at opveje deres indtægtsnedgang som følge af den opskrivning af DM'en, der var sket tidligere på året. Sagsøgerne anførte, at denne hjælp stadig bliver udbetalt, og at fællesskabsmyndighedernes ømme holdning over for de tyske landmænd stod i kras modsætning til den brutalitet, der blev tyske handlende, såsom sagsøgerne, til del. Med al respekt for sagsøgerne, så mener jeg, at der her er tale om et anbringende, som kun fremsættes for straks at kunne imødegås. Hvilken politisk vurdering der end tilkommer det, er det ikke et retligt argument.

Sammenfattende skal jeg foreslå, at Kommissionen frifindes, og at sagsøgerne pålægges sagens omkostninger undtagen de omkostninger, der er forvoldt ved Kommissionens mellemkommende påstand om sagens afvisning, der bør afholdes af Kommissionen.